

MESLEKİ EĞİTİMDE OKULLAŞMA ORANLARI NASIL YÜKSELTİLEBİLİR ?

HOW TO RAISE THE RATE OF SCHOOLING IN VOCATIONAL EDUCATION ?

Yard. Doç. Dr. İlknur ÇALIŞKAN MAYA

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Bölümü Anafartalar Yerleşkesi / ÇANAKKALE

ÖZET

Bu araştırma, mesleki eğitimde okullaşma oranlarının yükseltilebilmesi için nelerin, nasıl yapılması gerektiğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu, Çanakkale ilinde görev yapmakta olan 17 meslek lisenin müdürü oluşturmaktadır. Ancak araştırma, 16 müdür ile yürütülebilmiştir. Araştırmada görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları şunlardır:

1) Meslek lisesi müdürleri, nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılamak, işsizlik sorununu çözmek, ulusal kalkınmayı sağlamak, üniversite önündeki yığılmayı önlemek, iş hayatında kaliteyi ve verimliliği sağlamak ve AB standartlarını yakalamak için mesleki eğitimde okullaşma oranlarının yükseltilmesinin önemli olduğunu belirtmektedirler.

2) Meslek lisesi müdürleri, okullaşma oranlarının yükseltilebilmesi için yapılması gerekenleri beş alt dilimde ifade etmişlerdir. a) Mesleki eğitimde nitelik yükseltilmeli, b) Mesleki eğitim özendirilmeli, c) Mesleki eğitimde sanayicilerin desteği alınmalı, d) Meslek liselerinin kötü imajı ortadan kaldırılmalı, e) Yeni fikirler devlet tarafından desteklenmeli.

ABSTRACT

This research aims at determining what to do and how to do in raising the rate of schooling in vocational education. The research sample is, initially,

composed of the 17 school principals employed in the vocational high schools in Çanakkale. However, the research has been conducted with 16 of the principals. The findings of the research, which is based on the method of interviews, are as what follows:

1) The vocational high school principals state that raising the rate of schooling is important so as to meet the need for qualified intermediary workforce, to deal with the problem of unemployment, to ensure national improvement, to hinder masses of people at university –potentially unemployed, to ensure quality and efficiency in business life, and to attain the EU standards in education.

2) The principals pointed out what to do in raising the rate of schooling under 5 sub-headings: a) quality should be raised in vocational education, b) vocational education should be encouraged, c) the support of businessmen in industry should be assured, d) the bad fame of vocational high schools should be removed, and e) novel ideas should be supported by the government.

BÖLÜM I

KURAMSAL ÇERÇEVE

Eğitimde var olan sorunlar, ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre değişim göstermektedir. Örneğin eğitimde nitelik sorunu, gelişmiş ülkelerin üzerinde durdukları ana sorunlardan biri iken; gelişmekte olan ülkeler ise bu soruna ek olarak eğitimin yaygınlaştırılması sorunu ile de ilgilenmek durumunda kalmaktadır (Tansel: 1999). Türk Eğitim Sistemi'nde de okullaşma sorunu, bir çok eğitim düzey ve türlerinde varlığını göstermektedir.

Türkiye'de 1998 yılında sekiz yıllık kesintisiz ve zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilmiştir. Bu nedenle, ilköğretim okullaşma oranlarında nisbeten iyileşme söz konusu olmuştur. Ortaöğretimde alanında da mesleki eğitim ağırlıklı okullaşma hedefi, günümüze kadar birçok hükümet programında, milli eğitim şurasında ve en son dokuzuncusu yapılan kalkınma planlarının çoğunda benimsenmiştir. Bununla ilgili olarak, 2002-2003 yılında Sınavsız Geçiş Projesi

uygulamaya konmuştur. Ancak, tüm bu hukuksal düzenlemelere rağmen, mesleki eğitimde istenilen okullaşma hedefine ulaşılamadığı ve öğrencilerin genel eğitim yönündeki tercihlerinin devam ettiği görülmektedir.

Diğer taraftan ortaöğretimde okullaşma oranları bakımından Türk Eğitim Sistemi, AB ülkeleri eğitim sistemleri ile de karşılaştırıldığında tamamen ters bir yapı sergilemektedir. Şöyle ki AB ülkelerinde ortaöğretimde mesleki eğitim alanında okullaşma oranı ortalama % 54 ve genel eğitim alanında okullaşma oranı ortalama % 46 iken; Türk Eğitim Sisteminde mesleki eğitim alanında okullaşma oranı % 39.4 ve genel eğitim alanında okullaşma oranının % 60.6 olduğu görülmektedir (OECD: 2004).

Ortaöğretimde mesleki eğitim alanında hedeflere ulaşamama nedeni, kaynak yetersizliği, mevcut kaynakların etkili kullanılamaması, üniversiteye girişte yapılan düzenlemeler ve ilköğretimde etkili yönlendirmenin yapılamaması olabilir. Ancak, ekonomik kalkınma çabaları ve çalışma hayatının gereksinim duyduğu nitelikli insan gücü dikkate alındığında mesleki eğitimde okullaşmanın önemi ve gereği anlaşılabilir. Kaldı ki, araştırmalar da meslek lisesinde okullaşmanın özellikle bireysel getirilerinin, genel liselere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Şöyle ki; yüksek öğretime devam etmeyen meslek lisesi mezunları, iş bulma ve ücret elde etme bakımından genel lise mezunlarına göre avantajlı olmaktadır (Tansel: 1998). Bu avantaj, özellikle ekonomik kriz ortamlarında daha büyük önem kazanmaktadır. Kaldı ki, meslek liselerinin diğer liselerden farklı olarak, girişimci bireyler yetiştirme hedefi bulunmaktadır. Bu hedef gerçekleştirildiğinde, hem ekonomik gelişmenin hem de toplumsal kalkınmanın sağlanabileceği söylenebilir.

Sorun Cümlesi

1) Meslek lisesi müdürlerine göre, mesleki eğitimde okullaşma oranları nasıl yükseltilebilir?

Alt Sorunlar

1) Meslek lisesi müdürlerine göre, mesleki eğitimde okullaşma oranlarının yükseltilmesi neden önemlidir?

2) Meslek lisesi müdürlerine göre, mesleki eğitimde okullaşma oranlarının yükseltilmesi için neler, nasıl yapılabilir?

Araştırmanın Önemi

1) Araştırma, meslek lisesi müdürlerinin mesleki eğitimde okullaşma oranlarını yükseltilebilmesi için kendilerinin neler yapabileceklerinin farkında olmalarını sağlayarak, onların çalışmalarında düzeltme, tamamlama ve geliştirme etkinliklerinde bulunmalarına hizmet edebilir.

2) Araştırma, mesleki eğitimde okullaşma oranlarının yükseltilebilmesi için nelerin, nasıl yapılması gerektiği konusunda somut öneriler getirmesi bakımından eğitim politikacıları için yarar sağlayabilir.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırma, mesleki eğitimde okullaşma oranlarının yükseltilmesinin neden gerekli olduğu ve bunun için nelerin, nasıl yapılması gerektiğini belirlemeyi amaçladığından, araştırmada görüşme yöntemi kullanılmıştır. Çünkü sorunları yaşayan ve konuyla doğrudan ilgili bireyler, meslek liselerinin müdürleridir. Kaldı ki lise müdürlerinin, okullarında bölüm açabilmesi ve o bölümde programlarını yürütebilmesi yasal-yönetmelikler gereği, bölümlerin ve okulun yeterli sayıda öğrenci alabilmesine bağlıdır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Çanakkale ilinde görev yapmakta olan 17 meslek lisenin müdürü oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alınmaksızın, tüm evrene ulaşılmak istenmiştir. Ancak araştırma, 16 müdür ile yürütülmüştür.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Veriler, araştırmacının lise müdürlerini okullarında ziyaret etmesi ile yüzyüze yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Bunun için önceden, lise müdürlerinden randevu alınmıştır. Görüşme günü de kendilerinden izin alınarak, görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Böylece, hem zaman kazanmak hem

de veri kaybını önlemek amaçlanmıştır. Veriler, herhangi bir yorum katılmadan olduğu gibi yazıya dökülerek sözel yöntemler kullanılarak çözümlenmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

1) Mesleki Eğitimde Okullaşma Oranlarının Yükseltilmesinin Önemi

Mesleki eğitimde okullaşma oranlarının yükseltilebilmesi, uzak hedef olarak ulusal kalkınmaya hizmet ederken, yakın hedef olarak da mesleki eğitim kurumlarının varlığının devamı için gereklidir. Çünkü meslek liseleri, eğitim verdiği öğrenci sayısına bağlı olarak yeni veya bünyelerinde hali hazırda bulunan programları aktif olarak eğitime açabilmektedir. Şöyle ki; Mesleki ve Teknik Eğitim yönetmeliği'ne göre, meslek liselerinin onuncu sınıflarında herhangi bir programın eğitime açılabilmesi için sınıf tekrar eden öğrenciler dahil oniki öğrencinin kayıtlı olması gerekmektedir (MEB: 2002). Aksi hâlde, yeterli öğrenci sağlanamazsa eğitim programları kapanmaktadır. Dolayısıyla bu durum, sanayinin gereksinim duyduğu nitelikli ara eleman ihtiyacının karşılanmasını olumsuz etkileyecektir.

Meslek lisesi müdürleri, nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılamak, işsizlik sorununu çözmek, ulusal kalkınmayı sağlamak, üniversite önündeki yığılmayı önlemek, iş hayatında kaliteyi ve verimliliği sağlamak ve AB standartlarını yakalamak için mesleki eğitimde okullaşma oranlarının yükseltilmesinin önemli olduğunu belirtmektedirler. Bu durum, meslek lisesi müdürlerinin, kendi okullarının eğitim sistemi içerisindeki misyonunu doğru olarak algıladıklarını göstermektedir.

2) Mesleki Eğitimde Okullaşma Oranlarının Yükseltilebilmesi için Yapılması Gerekenler

Meslek lisesi müdürleri, okullaşma oranlarının yükseltilebilmesi için nelerin, nasıl yapılması gerektiğini beş alt dilimde ifade etmişlerdir. Sözü edilenler en çoktan en aza doğru şöyledir: a) Mesleki eğitimde nitelik yükseltilmeli, b) Mesleki eğitim özendirilmeli, c) Mesleki eğitimde sanayicilerin

desteği alınmalı, d) Meslek liselerinin kötü imajı ortadan kaldırılmalı, e) Yeni fikirler devlet tarafından desteklenmeli.

2. a) Meslek Lisesi Müdürlerine Göre Mesleki Eğitimde Niteliğın Yükseltilmesi İçin Yapılması Gerekenler:

2.a.1) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimde niteliğın yükseltilmesi için öncelikle öğretmen yetiştiren fakültelerin yeniden yapılandırılması gerektiğini konusunda görüş bildirmişlerdir. Kaldı ki bugün, teknik eğitim fakültesi mezunu öğretmen adaylarının kamuda istihdam edilmesi sorunu devam etmektedir. Bu konuda YÖK Genel Kurulu, Aralık ayında yapmış olduğu bir açıklama ile 19 teknik eğitim fakültesinin kapatılarak, yerine teknoloji fakültelerinin kurulacağını açıklamıştır (memurlar.net: 2008). Böylece, bu fakültelerden mezun olan öğrenciler uygulama mühendisi ünvanını almış olacaklardır. Bu nedenle, meslek lisesi müdürlerinin görüşleri ile üst düzey politikacıların aldığı kararların örtüştüğü söylenebilir.

2.a.2) Müdürler, mesleki eğitimde niteliğın yükseltilmesi için ikinci olarak hizmette bulunan öğretmenlerin, hizmet içi eğitimlerle çağın koşullarına göre yetiştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ekonomik hayatın, bireylerden beklediğii özelliklerin sürekli değişmekte olması, mesleki eğitim programlarının sürekli yenilenmesini ve geliştirilmesini gerektirmektedir. Çünkü mesleki eğitim, birey, iş ve eğitimden oluşan üç boyutlu bir bütündür (Alkan ve diğeri: 2008). Bu nedenle meslek öğretmenlerinin, profesyonel kimlik kazanmaları sadece hizmet öncesi değil, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim süreçlerinin bütünleşmesi ile mümkün olabilir (Saban: 2000). Böylece öğretmenlerin kendilerinden beklenen görev ve sorumlulukları en iyi şekilde yerine getirebileceğii söylenebilir.

2.a.3) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimde niteliğın yükseltilebilmesi için üçüncü olarak, yeni meslek liselerinin veya bölümlerinin açılırken ihtiyaç duyulan alanlar ve mesleklerin dikkate alınmasının gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bilim ve teknolojideki değişimler, her geçen gün yeni meslek alanları ortaya çıkarmaktadır. Nitekim çağımızda yükselen yeni mesleklere örnek olarak, otomatik ve metal sektörü ile ilgili olarak makine bakım ve onarımı, kalite operatörlüğü, CNC operatörlüğü, iş güvenliği uzmanlığı, kalite güvence sistemi

uzmanlığı, lojistik uzmanlığı, bilgisayar yazılım uzmanlığı, pazarlama ve reklam uzmanlığı verilebilir. Bazı durumlarda da, iki farklı disiplin alanı bir araya gelerek yeni bir meslek oluşabilmektedir. Örneğin, makine (mekanik) ve elektronik farklı alanlar olmakla birlikte, bu iki alandaki bilgilerin bir araya getirilmesi ile elektromekaniker mesleği ortaya çıkmıştır (DPT: 2001).

2.a.4) Meslek lisesi müdürlerinin mesleki eğitimde niteliğin yükseltilmesi için üçüncü olarak önem gördükleri bir başka nokta ise, mevcut okulların derslik, atölye ve depo bakımından fiziksel koşullarının iyileştirilmesi konusunda olmuştur. Nitekim Maya (2008)'nin yürüttüğü araştırmanın bulgularına göre; meslek ve teknik lise müdürlerinin döner sermaye çalışmalarında sağlıklı atölye / çalışma koşullarını sağlama ve depolama konusunda önemli düzeyde risklerle karşılaşmakta oldukları ve yetersizlikler yaşadıkları görülmektedir.

2.a.5) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimde niteliğin yükseltilebilmesi için dördüncü olarak, okullarda var olan teknolojik araç-gereçlerin yenilenmesi gerektiği konusunda görüş bildirmişlerdir. Şimşek ve Yıldırım (2000)'in meslek liselerinde yaptıkları araştırmanın bulguları; MEB'in sahip olduğu teknolojik araç-gerecin sanayinin oldukça gerisinde olduğu şeklindedir. Diğer taraftan Maya (2008)'nin yürüttüğü araştırmanın bulguları da bunu desteklemektedir. Bu araştırmaya göre; meslek ve teknik lise müdürlerinin en çok karşılaştıkları risklerden biri, üretimde kullanılan teknolojik araç-gereçlerin gereksinimi karşılayamaması riskidir.

2.a.6) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimde niteliğin yükseltilebilmesi için beşinci olarak, nitelikli öğrencilerin bu okulları tercih etmeleri sağlanması gerektiği konusunda görüş bildirmişlerdir. Yapılan araştırmalar, meslek liselerini tercih eden öğrencilerin akademik başarılarının daha düşük olduğunu göstermektedir. Uluslar arası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA: 2006) verilerine göre, Türkiye'de öğrenci başarısını etkileyen önemli etmenlerden biri olarak, öğrencinin kayıtlı olduğu lise türü olduğu görülmüştür. Buna göre, akademik başarısı en düşük olan lise türü meslek liseleri iken; en başarılı lise anadolu liseleridir. Bu nedenle, geçmişte akademik başarıya göre öğrenci kabul

etmiş ve dolayısıyla, başarılı öğrencilere sahip olan Anadolu liselerinin başarısının yüksek olmasının şaşırtıcı olmadığı söylenebilir (Betam: 2009).

2.b) Meslek Lisesi Müdürlerine Göre Mesleki Eğitimin Özendirilmesi İçin Yapılması Gerekenler:

2.b.1) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimin özendirilmesi için, öncelikli olarak mesleki eğitim mezunu olan ve iş hayatında başarı sağlamış kişilerden oluşan iyi örnekler sunulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Günlük yaşantıdan somut örneklerin getirilmesi, meslek liselerine olan ilgiyi artıracığından lise müdürlerinin görüşleri olumlu olarak değerlendirilebilir. Kaldı ki, Çanakkale ilinde de bu şekilde başarılı olmuş dünyaca tanınmış girişimcilerin olması, lise müdürlerinin görüşlerinin geçerliliğinin bir göstergesi olabilir.

2.b.2) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimin özendirilmesi için, ikinci olarak mezunların eğitim aldıkları alanlarda istihdamının sağlanmasının gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Bu gün bazı deri ve ayakkabıcılık gibi sanayi alanlarında eğitimler, kendi bölgelerinde açılan meslek okullarında verilmekte ve mezunları bu sanayi kuruluşlarında kolayca istihdam edilebilmektedir.

2.b.3) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimin özendirilmesi için üçüncü olarak, mezunların yükseköğretime devamını engelleyen katsayı uygulamasından vazgeçilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Katsayı sorunu, birçok kez eğitim şurâlarına konu olmuştur. En son 17. eğitim şurâsında bu konu gündeme gelmiş ve büyük tartışma yaratmıştır. Bir kısım eğitimciler, katsayı uygulamasından vazgeçilmesini savunurken; bir kısım eğitimciler de böyle bir uygulama ile mesleki eğitim alan kişilerin üniversiteye girebilmek için akademik başarıya önem vereceklerini ve bu durumda öğrencilerin sanayinin gereksinim duyduğu şekilde mesleki becerilerini geliştiremeyeceğini savunarak, mesleki eğitimin büyük zarar göreceğini ifade etmektedir (Yıldırım: 2006).

2.b.4) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimin özendirilmesi için dördüncü olarak mezunların, meslek yüksek okullarına geçişlerinde kolaylıklar sağlanması konusunda görüş bildirmişlerdir. Sınavsız Geçiş Projesi, 4702 sayılı Kanun ile uygulamaya konulmuş ve meslek liselerine kayıt olan öğrenci sayılarında az da olsa artış sağlanmıştır. Ancak bu Proje'nin mesleki eğitimde

niteliği düşürdüğü gerekçesiyle YÖK, aldığı son karar doğrultusunda MYO'larına sınavsız girişi kaldırma doğrultusunda çalışmalar başlatmış olduğu bilinmektedir.

2.b.5) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimin özendirilmesi için beşinci olarak, yapılacak yasal düzenlemeler doğrultusunda, bazı iş alanlarında (emlakçılık, inşaat sektöründe ustalık gibi) mesleki eğitim belgesi (sertifika) şartı olması ve bireylerin bu koşulda çalıştırılması gerektiğini bildirmişlerdir. Bu şekilde mesleki eğitim programlarının mesleki eğitim belgesi (sertifika) veya diploma şeklinde sınıflandırılması, bireylere istenen mesleki yeterliliklerin kazandırılmasına hizmet edebilir (Fer: 2000).

2.b.6) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimin özendirilmesi için son olarak, meslek lisesi mezunlarına iş hayatına atılma ve iş kurmada özendirici olanaklar (düşük vergilendirme) ve devlet desteği sağlanması gerektiğini ifade etmişleridir. Böylece, meslek lisesi mezunlarının kendi işletmelerini kurmaları teşvik edilebilir. Nitekim araştırmalar, bireylerin girişimci olabilmesi ve yeni işletme yerleri açabilmesi için devlet politikalarının önemli etkisi olduğunu göstermektedir (Venesaar, Kolbre & Piliste: 2006). Kaldı ki, bugün ABD ve AB ülkelerinin girişimciliği desteklediği ve eğitim programlarında da önemli düzeyde yer verdiği görülmektedir (Onstenk: 2003).

2.c) Meslek Lisesi Müdürlerine Göre Mesleki Eğitimde Sanayicilerin Desteği Alınması İçin Yapılması Gerekenler:

2.c.1) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimde sanayicilerin desteğinin alınması için öncelikli olarak, sanayicilerle sürekli işbirliğinin sağlanması, ihtiyaç duyulan nitelikli ara insan gücünün belirlenmesi ve bu doğrultuda eğitim verilmesi gerektiği konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu nedenle, 2004 yılında modüler eğitim sisteminin uygulamaya geçmesi, sevindirici bir uygulama olarak görülebilir.

2.c.2) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimde sanayicilerin desteğinin alınması ile ilgili olarak, sanayicilerin ihtiyaç duyulan iş alanlarını belirlemesi ve bu okullardan mezun olanlara % 100 iş garantisinin verilmesi şeklinde bir destek almanın gerekliliği üzerinde görüş bildirmişlerdir. Örneğin bazı sanayiciler

(TÜTSİS), kendi bünyelerinde eğitim hizmetleri sunmakta ve verdikleri sertifikaların AB’de geçerliliğini sağlamaktadır.

2.c.3) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimde sanayicilerin desteğinin alınması için üçüncü olarak, meslek liselerinin mümkünse yerel ihtiyaçlar, düşünülerek kurulmasının sağlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Günümüzde maalesef açılan liselerin ve uygulanan mesleki eğitim programlarının çevre gereksinimlerine uymadığı ve bazı bölümlerde ihtiyaçtan çok fazla eleman yetiştirilmekte olduğu görülmektedir (Fer: 2000).

Oysa ki, sanayi sektörü, yerel ve bölgesel düzeyde var olan iş adamları dernekleri, ebeveynler ile öğrencilerin bu konudaki ihtiyaç ve beklentileri öğrenilebilir. Bu şekilde bir işbirliği, eğitimin finansmanı sorununu da çözebilir. İlgili aktörlerin, okulun yönetimine katılımı sağlanarak demokratik denetim yolları açılabilir (Kabadayı: 1997).

2.c.4) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimde sanayicilerin desteğinin alınması ile ilgili dördüncü olarak, meslek liselerinin buldukları yerin, sanayinin içinde olması için düzenlemelerin yapılması gerektiği konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu amaçla, organize sanayi bölgelerinden (OSB) yararlanılabilir. Buna ilişkin bir örnek, İstanbul Zeytinburnu OSB’de kurulan Deri Meslek Lisesi mezunlarının sektörde iş bulma oranının yüksek olması verilebilir.

2.c.5) Meslek lisesi müdürleri, mesleki eğitimde sanayicilerin desteğinin alınması ile ilgili beşinci olarak, öğrencilere sanayicilerden burs alma ve fabrikalarında staj yapma olanaklarının artırılması gerektiği konusunda görüş bildirmişlerdir. Örneğin, bu konuda bazı holding yönetimlerinin (Koç), “meslek lisesi, memleket meselesi” sloganıyla kampanya başlatıp, 6.000 kadar öğrenciye burs ve staj yapma olanakları sundukları bilinmektedir. Bu tür uygulamalar, yaygınlaştırılabilir.

2.d) Meslek Lisesi Müdürlerine Göre Meslek Liselerinin Kötü İmajının Ortadan Kaldırılması İçin Yapılması Gerekenler:

2.d.1) Meslek lisesi müdürleri, meslek liselerinin kötü imajının ortadan kaldırılması için öncelikli olarak, ilköğretimde etkili bir mesleki yönlendirme sisteminin kurulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Günümüze kadar etkili

yönlendirmenin yapılmaması, öğrencilerin ve velilerin bu okulları tercih etmesini engellemiştir. Ne var ki yapılması gereken yönlendirme, öğrenciye belli bir mesleği empoze etmek biçiminde değil, öğrencinin gizil güçleriyle çalışma yaşamının gerekleri arasında bir eşleme yapmaya dönük olmalıdır. Öğrenciler, ilköğretimde aldıkları bu yönlendirme sonucunda liselerde uygun bölümü seçmeli ve seçtikleri bölüm uygun değilse değiştirebilmelidirler. Bu bağlamda, liselerin dört yıla çıkarılması ve aynı düzey okullar arasında geçişlere kolaylıklar sağlanması istenen bir uygulama olduğu söylenebilir.

2.d.2) Meslek lisesi müdürleri, meslek liselerinin kötü imajının ortadan kaldırılması için ikinci olarak, basın-yayın organları ile hem mesleklerin hem de meslek liselerinin ürettikleri ürün ve hizmetler bakımından tanıtılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

2.e) Meslek Lisesi Müdürlerine Göre Yeni Fikirlerin Devlet Tarafından Desteklenmesi İçin Yapılması Gerekenler:

2.e.1) Meslek lisesi müdürleri, yeni fikirlerin devlet tarafından desteklenmesi ile ilgili öncelikli olarak, meslek lisesi öğretmenlerinin, kendilerini geliştirmeleri için ödül gibi bir takım özendiriciler kullanılması ve böylece kendilerinin teşvik edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

2.e.2) Meslek lisesi müdürleri, meslek lisesi öğretmenlerinin ve öğrencilerinin kendilerini geliştirmeleri için yılda en az bir kez mesleki fuarlara katılmaları sağlanması konusunda devlet tarafından teşvik edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

2.e.3) Meslek lisesi müdürleri, yeni fikirlerin devlet tarafından desteklenmesi ile ilgili üçüncü olarak, AB eğitim programlarının meslek liseleri için bir fırsat oluşturabileceği konusunda görüş bildirmişlerdir. Ancak bunun için, gerekli alt yapı sağlanmalı ve okulların sahip oldukları fiziksel koşullar kadar, insan kaynaklarının yeterlilikleri de iyileştirilebilmelidir. Örneğin, meslek lisesi öğretmenleri, kendilerinin yeni teknolojik araç-gereçlere uyumlarını kolaylaştıracak şekilde sürekli ve düzenli eğitimlerden geçirilmelidir. Bunun için üniversiteler ve sanayi kuruluşları ile işbirliği yapılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mesleki eğitimde okullaşma oranlarının yükseltilmesi ve mesleki eğitim ağırlıklı ortaöğretim, hem bireysel hem de toplumsal getirileri nedeniyle, beklenen ve istenen bir durumdur. Ancak bu hedefe tam olarak ulaşılması, yükseköğretime sınavsız geçişin sağlanması ya da katsayı engelinin kaldırılmasından çok, mesleki eğitimde niteliğin yükseltilmesi ile mümkün olabileceği söylenebilir. Aksi halde, niteliği yükseltmeden sınavsız geçiş ve katsayı engelinin kaldırılması gibi birtakım düzenlemeler ile, mesleki eğitimi yaygınlaştırmaya çalışma hem istenilen sorunu çözemediği gibi, var olan niteliği daha da düşürebilir.

Bu gün Türkiye’de mesleki ortaöğretimdeki niteliğin düşük olması, meslek liselerine karşı kötü bir imajın oluşmasına, itibar kaybetmesine ve akademik başarısı düşük öğrenciler tarafından tercih edilmesine neden olmuştur. Mesleki ortaöğretimde okullaşma sorunu, ilgili tüm kesimlerin (eğitim yöneticileri, öğrenci ve veliler, sanayiciler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları) katılacağı ortamlarda tartışılarak bir karara bağlanmalıdır. Bunun için Almanya, Hollanda, İspanya, İngiltere, Fransa gibi mesleki ortaöğretimde başarıya ulaşmış ülkelerin iyi örnek uygulamaları dikkate alınarak, sanayi sektörü ile işbirliği içinde eğitim programları, hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen yetiştirme, okulların fiziksel koşullarını iyileştirme konularına önem ve öncelik verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Alkan, C., Doğan H. & Sezgin, S. İ., (1994). **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları**, G. Ü. Yayınları, Yayın No:188, Ankara.
- Alkan, N. (2003). Avrupa Birliği ve Türk Eğitiminden Beklentiler. **Avrupa Birliği ve Eğitim**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları Yayın No: 192, 51-57.
- Betam. (2009). “Meslek Liseleri Başarısız, Anadolu Liseleri Başarılı”. Politika Notu #002. <http://betam.bahcesehir.edu.tr>
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2001). **8. BYKP Okul Öncesi Eğitim-İlköğretim-**

- Özel Eğitim ÖİK Raporu.** Ankara: Yayın No: DPT : 2598-ÖİK: 609.
- (2001). **8. BYKP Ortaöğretim: Genel Eğitim, Meslek Eğitimi, Teknik Eğitim ÖİK Raporu.** Ankara: Yayın No: DPT : 2576-ÖİK: 589.
- (2001). **8. BYKP İşgücü Piyasası (Çalışma Hayatı) ÖİK Raporu.** Ankara: Yayın No: DPT : 2643-ÖİK: 651.
- (2001). **8. BYKP Nitelikli İnsangücü, Meslek Standartları Düzeni ve Sosyal Sermaye Birikimi ÖİK Raporu.** Ankara: Yayın No: DPT : 2577-ÖİK: 590.
- (2004). **Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler.** Ankara.
- Fer, S. (2000). “Modüler Programlama Yaklaşımı ve Bir Öneri”, **Milli Eğitim Dergisi**, 147, <http://yayin.meb.gov.tr>
- Kabadayı, R. (1997). “Eğitimde Yerelleşmeye Mesleki Teknik Eğitimden Başlanmalıdır”. **TODAİE Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt.6, Sayı:2, Nisan, s:1-11.
- Kısakürek, M. A. (2003). “Avrupa Birliği ve Eğitim”. **Avrupa Birliği ve Eğitim.** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları Yayın No:192, 9-29.
- Maya, Ç. İ. (2006). “AB Sürecinde Türkiye ile AB Ülkeleri Eğitim İstatistiklerinin Karşılaştırılması”. **Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi.** Güz, Cilt.4. Sayı.4.
- (2008). “Teknik Lise Müdürlerinin Döner Sermaye İşlerinin Yönetiminde Karşılaştıkları Riskler ve Yönetme Yöntemleri”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, SBE.
- MEB. (2002). “Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği”, **Resmi Gazete:** 03.07.2002, Sayı:24804. <http://idb.meb.gov.tr>
- OECD. (2004). At a Glance. İnternette 10.01.2005 tarihinde elde edilmiştir. <http://www.oecd.org/edu/eag2004>.
- Onstenk, J. (2003). “Entrepreneurship and Vocational Education”. **European Educational Research Journal**, Vol.2, No.1., p:74-89.
- Resmi Gazete. (2006). Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007- 2013). 1 Temmuz 2006 Cumartesi, Sayı 26215.

- Saban, A. (2000). "Hizmetiçi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar". **Milli Eğitim Dergisi**. Sayı:145.
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2000). "Vocational Schools in Turkey: An Administrative and Organizational Analysis. **International Review of Education**, 46 (3/4), 327-342.
- Tansel, A. (1998). "General versus Vocational High Schools and Labor Market Outcomes in Turkey". **Economic Research Forum Working Paper No. 9905**. September.
- (1999). "Türkiye ve Seçilmiş Ülkelerde Eğitimin Getirisi", **ODTÜ Gelişme Dergisi**, 26 (3-4): 453-472.
- (2001). "Türkiye'de Okullaşma Oranları ve Eğitimin Getirisi". **ODTÜ Düşün Dergisi**. Sayı. 14, 25-29.
- TEKEV. (2007). "Türkiye'de Mesleki Eğitim Sisteminin Temel Sorunları ve Çözüm Önerileri Raporu", **Teknik Eğitim Vakfı Yayınları**, Ankara.
- Tunaer, B. M. & G. Yaprak. (2006). "Measuring Returns to Education in Turkey". **International Conference on Human and Economic Resources**. İzmir.
- Venesaar, U., Kolbre, E. & Piliste, T. (2006). "Students' Attitudes and Intentions Toward Entrepreneurship at Tallinn University of Technology". **Published in Working Papers in Economics**. p:97-114.
- Yıldıran, G. (2003). "Avrupa Birliği ve Türk Eğitiminden Beklentiler". **Avrupa Birliği ve Eğitim**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları Yayın No:192, 9-29.
- Yıldırım, A. (2006). "Milli Eğitim Şurâsı, Bilim Dışı ve Kasıtlı". Anadolu Eğitim Sendikası. <http://aes.org.tr>
- Yıldırım, A. & H. Şimşek. (2006). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Seçkin Yayıncılık, 6. Baskı, Ankara.